

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Харківської обласної державної адміністрації
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Методичні рекомендації до самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Харків
2023

УДК 378.016:34(075)

П 68

Укладачі:

С. В. Васильєв, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Г. І. Фінін, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Е. О. Хряпін, кандидат історичних наук, доцент, т.в.о. завідувача кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Рецензент:

О. А. Гавриленко, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

В. В. Лазарєв, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права Харківського національного університету внутрішніх справ.

П 68 Правознавство : методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Уклад.: С. В. Васильєв, Г. І. Фінін, Е. О. Хряпін. Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, ФО-П Бровін О. В. 2023. 67 с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи міститься перелік тем індивідуальних навчально-дослідних завдань для кожної теми освітнього компоненту «Правові засади сучасної держави».

Рекомендовано для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійними програмами «Спеціальна освіта», «Англійська мова», «Соціальна робота», «Інформатика», «Дошкільна освіта».

УДК 378.016:34(075)

Затверджено на засіданні науково-методичної ради Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (протокол № ____ від « ____ » _____ 2023 р.)

© Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-
педагогічна академія»
Харківської обласної ради, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ПРО ДЕРЖАВУ І ПРАВО	6
ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	12
ТЕМА 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	198
ТЕМА 4. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ	23
ТЕМА 5. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	28
ТЕМА 6: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА.....	32
ТЕМА 7. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	37
ТЕМА 8. СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.....	42
ТЕМА 9. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ.....	46
ТЕМА 10. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВА ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	50
ВИСНОВОК.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	57

ВСТУП

Окремим елементом здобуття вищої освіти є формування у студентів загальних уявлень про правове регулювання суспільних відносин в Україні. Громадяни України періодично стикаються із вимогами норм кримінального або адміністративного права, вступають у трудові або цивільно-правові відносини. Отримання загальних правових знань дозволяє вирішувати конфліктні ситуації у межах закону, формує навички складення процесуальних документів і звернення до органів влади для захисту своїх прав і законних інтересів.

Обов'язковою частиною навчання є **самостійна робота** студента. Під час самостійної роботи здобувач повинен отримати навички самостійного пошуку і збору інформації. Джерелами відомостей для підготовки індивідуальних науково-дослідних завдань є підручники, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій, робочі зошити, рекомендована наукова та фахова монографічна і періодична література. Студент може виконувати самостійну роботу у бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах. Здобувачам вищої освіти варто підготувати індивідуальні науково-дослідні завдання у вигляді рефератів та наукових робіт, що спрямовані на вдосконалення теоретичних знань, навичок і вмінь, отриманих під час аудиторної роботи.

Підготовка доповіді за кожною темою освітнього компонента передбачає: встановлення правовідносин, які виникають у певній галузі права, понять, принципів, ознак, що характеризують зміст галузі права. Варто вивчити норми чинного законодавства, яке регулює певні суспільні відносини. Здобувачам варто набути навички розв'язання різноманітних правових ситуацій, розуміти особливості правового регулювання трудової діяльності освітян. Студент повинен вміти аналізувати діяльність, порядок формування та структуру органів державної влади та місцевого самоврядування.

Під час семінарського заняття здобувач виступає із індивідуальною науково-дослідною роботою. За результатами найбільш вдалих наукових робіт можуть бути підготовлені тези доповідей для участі у науково-практичних

конференціях. Виступ із науковою доповіддю підвищує кількість балів, які здобувач може отримати під час опанування навчальної дисципліни.

Індивідуальне науково-дослідне завдання повинно бути виконане обсягом не менше 30 сторінок, складатися зі вступу, висновків і декількох розділів. Виконується у текстовому редакторі Word, 14 шрифт, 1,5 інтервал, поля – 2 мм. Робота повинна містити список використаної літератури обсягом 10-15 найменувань. У списку необхідно вказати законодавчі і підзаконні акти, навчальні посібники та праці дослідників у періодичних наукових виданнях. У тексті роботи необхідно посилатися на джерела, які вказані у списку використаної літератури.

У вступі здобувач повинен відобразити актуальність обраної теми роботи, визначити мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження. Актуальність роботи може полягати в особистій зацікавленості дослідника або значенні обраної проблеми для розвитку законодавства і правозастосування. Мета дослідження полягає у вивченні обраної проблеми. Завдання дослідження мають відображати окремі напрямки розкриття теми. Об'єктом дослідження є певні суспільні відносини у різних галузях економіки, державного управління, суспільного життя, культури, освіти, правосуддя або правоохоронної діяльності. Предмет дослідження відображений у назві роботи.

Окремі розділи роботи повинні послідовно розкривати обрану проблематику. Наукова робота повинна містити не менше трьох взаємопов'язаних розділів. Під час викладення матеріалу здобувач повинен посилатися на джерела, які вказані у списку використаної літератури таким чином: [3, С. 35]. У висновках дослідження варто викласти певні узагальнення, досягнуті в результаті вивчення обраної проблематики. Положення висновків роботи повинні відповідати об'єкту, предмету, меті і завданням дослідження.

Робота буде перевірена за допомогою комп'ютерної програми боротьби із плагіатом. Індивідуальне науково-дослідне завдання повинно бути виконане самостійно, і містити елементи творчого аналізу дослідженого законодавства. Повністю запозичені з Інтернету роботи не зараховуються.

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Поняття держави, її ознаки та функції.
2. Форми держави.
3. Механізм держави.
4. Поняття, ознаки та функції права.
5. Правові норми: поняття, ознаки, структура та види.
6. Характеристика джерел права.
7. Правовідносини: поняття, ознаки та структура.
8. Поняття, ознаки й види правопорушень.
9. Юридична відповідальність: поняття, ознаки та види.
10. Основні закономірності виникнення держави і права.
11. Теорії виникнення держави
12. Держава і право на території античного Північного Причорномор'я та Приазов'я
13. Держава і право часів Київської Русі
14. Держава і право козацької доби та періоду гетьманщини в Україні
15. Державно-правовий лад українських земель у складі Російської імперії
16. Держава і право Української народної республіки (УНР)
17. Держава у політичній системі суспільства
18. Державний апарат та його місце у механізмі держави
19. Загальноправове вчення про демократію
20. Основні теорії демократії
21. Мораль і право у системі соціальних норм.
22. Релігійні норми та правові норми: взаємозв'язок і протиріччя.
23. Правова держава : поняття і ознаки.
24. Законність та правопорядок.
25. Поняття і види правових норм.
26. Систематизація нормативно-правових актів.

27. Поняття та структура законодавства
28. Громадянське суспільство і держава.
29. Тлумачення норм права.
30. Правомірна поведінка.
31. Поняття і структура правосвідомості.
32. Правова культура особи.
33. Правове виховання.
34. Основні типи правових систем світу.
35. Унітарна форма державного устрою.
36. Федеративна форма державного устрою.
37. Конфедеративна форма державного устрою.
38. Республіка як форма державног оправління.
39. Монархія як форма державног оправління.
40. Демократичний політичний режим.
41. Авторитарний політичний режим.
42. Тоталітарний політичний режим.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

При роботі по першому питанню заняття слід мати на увазі, що право як суспільне явище не існує без держави, здобувачеві необхідно знати, як співвідноситься держава й право і яким чином вони взаємодіють. Якщо здобувач обирає тему про сутність і ознаки держави і права. то необхідно висвітлити кону з ознак держави або права. Зокрема, надати визначення суверенітету, системі права і системі законодавства, охарактеризувати органи влади і управління. Варто висвітлити сутність системності, загальності, нормативності, формальної визначеності як ознак права. Теорії походження держави відрізняються безліччю різних підходів до розуміння держави. Потрібно розкрити сутність договірної, телеологічної, матеріалістичної, патріархальної теорій походження держави, визначити сутність теорії насильства.

Якщо студент обирає науково-дослідну роботу з приводу джерел права, то необхідно визначити особливості законодавчих і підзаконних актів як джерел права, розкрити особливості судового прецеденту, правових традицій або релігійно-правових норм. Варто визначити, які органи влади в Україні приймають певні нормативно-правові акти. Слід проаналізувати, в якій із країн світу застосовуються судовий прецедент та норми традицій або норми релігії.

Обираючи тему про норми права, здобувачу необхідно розкрити структуру правової норми. Визначити сутність гіпотези, диспозиції та санкції як елементів норми права. Необхідно встановити види правових норм: регулюючі, охоронні та забороняючі. Надати характеристику способом прийняття норм права.

У випадку обрання теми про сутність правовідносин, варто розкрити структуру правовідносин, їх елементи. Визначити, з якого віку або за яких умов фізичні та юридичні особи можуть стати учасниками правовідносин. Варто дослідити взаємні права і обов'язки сторін як учасників правовідносин, які становлять їх зміст.

Якщо здобувач обирає тему про юридичну відповідальність, то варто з'ясувати види юридичної відповідальності: цивільну, кримінальну, адміністративну, майнову, інші. Студентові варто надати характеристику окремим заходам покарання або стягнення, які застосовуються у кримінальному та адміністративному праві.

Студенту варто пам'ятати, що громадянське суспільство має низку особливостей, які варто відобразити у роботі: участь громадян у роботі органів влади, доступ громадян до державного управління, наявність свободи слова, забезпечення прав людини та громадянина, гарантії здійснення інших прав. Здобувачеві варто надати характеристику окремим інститутам громадянського суспільства: політичним партіям, громадським організаціям, професійним спілкам.

Здобувачу варто визначити ознаки та елементи правової культури, особливості правового виховання, встановити специфіку правомірної

поведінки, оскільки низка тем присвячена розумінню ставлення особи до виконання норм права. Якщо студент обрав тему про тлумачення норм права, то варто враховувати, що воно може бути офіційним, доктринальним та буденним (повсякденним). Варто надати характеристику кожному з видів тлумачення норм права.

Досліджуючи систему права або систему законодавства, здобувачі повинні розрізнити різні галузі права та законодавства. Зокрема, сутність конституційного, цивільного, кримінального, адміністративного, трудового, сімейного та інших галузей права. Вказаним галузям права відповідає певна система законодавства, адже норми права відображені у системі законодавчих актів.

Варто розуміти сутність різних форм держави, розкривати особливості демократичного і авторитарного політичних режимів, республіканської і монархічної форм правління. Необхідно виявити порядок управління за умови обмеженої або абсолютної монархії, парламентської або президентської республіки. Слід розкрити особливості розподілу повноважень між центральною і місцевою владами при унітарній, федеративній та конфедеративній формах державного устрою.

РЕКОМЕНДОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурка О. М. Теорія держави і права : підручник. Харків : Вид-во ХНУВС, 2018. 416 с.
2. Білозьоров Є. В., Гіда Є. О., Завальний А. М. Актуальні проблеми теорії держави та права : навч. посіб. Київ : ФОП О. С. Ліпкан, 2010. 260 с.
3. Бистрик Г. Механізм держави в системі сучасних теоретико-правових досліджень. *Юридична Україна*. 2013. № 10. С. 8 – 15
4. Білозьоров Є. В. Правозахисна функція держави: сутність та механізм здійснення в Україні : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2015. 168 с.
5. Бобровник С. В. Загальна теорія права. Нормативний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 576 с.

6. Бостан С. К. Поняття форми державного правління та її історичні типи. *Влада. Людина. Закон*. 2011. № 1. С. 25 – 26.
7. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права : підручник. Дніпропетровськ : Вид-во ДДУВС, 2015. 458 с.
8. Віхров О. П. Теорія держави і права : курс лекцій : навч. посіб. Чернігів : Десна Поліграф, 2015. 303 с.
9. Волинець В. В. Функції держави і правове забезпечення взаємодії із громадянським суспільством. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 59. С. 16 – 23.
10. Грищук В. К. Негативна (ретроспективна) юридична відповідальність та її підстава. *Університетські наукові записки*. 2012. № 4. С. 5–13.
11. Гусаров С. Д. Теорія держави та права : навч. посіб. Київ : Освіта України, 2017. 320 с.
12. Дімчогло М. І. Консолідація конституційних положень щодо інформаційних правовідносин у законодавстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 6. С. 39–42.
13. Дімчогло М. І. Консолідація як вид систематизації інформаційного законодавства. *Правова інформатика*. 2012. № 1 (33). С. 15–24.
14. Дімчогло М. І. Онови теорії консолідації інформаційного законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 5. С. 41–46.
15. Добробог Л. М. Підгалузь права і комплексна галузь права як елементи системи права: проблемні аспекти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 11. С. 27–29.
16. Дроботов С. А. Функції права у розвиткові демократичної і правової держави : монографія. Київ : Логос, 2012. 336 с.
17. Завальний А. М. Методологічні та теоретичні основи пізнання юридичних фактів : монографія. Київ : Вид-во Європейського університету, 2011. 96 с.
18. Завальнюк В. В., Оборотов Ю. М., Дудченко В. В. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : монографія. Одеса : Фенікс, 2012. 492 с.

19. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права : підручник, практикум, тести. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 584 с.
20. Козюбра І. М., Погребняк С. П., Цельєв О. В. Загальна теорія права : підруч. Київ : Ваїте, 2015. 392 с.
21. Ковальський В. С. Охоронна функція права : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 336 с.
22. Коник С. М. Державотворення як управлінська категорія. *Державне управління: теорія та практика*. 2012. № 2. С. 15–22.
23. Коталейчук С. П. Теорія держави та права : навч. посіб. для підгот. до держ. іспитів. Київ : КНТ, 2011. 560 с.
24. Кривицький Ю. В. Верховенство права як принцип діяльності міліції: перспективи закріплення та реалізації в умовах реформування МВС України. *Юридична Україна*. 2013. № 8. С. 8–13.
25. Кривицький Ю. В. Гуманізм як принцип діяльності міліції України: сучасний стан і перспективи реалізації. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2012. № 3. С. 5–9
26. Мануйлов Є. М. Соціальна відповідальність особистості у правовій державі. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2013. № 4. С. 3–8.
27. Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підручник. Київ : Університет «Україна», 2014. 561 с.
28. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Київ : Алерта, 2021. 528 с.
29. Шемшученко Ю. С., Оніщенко Н. М., Зайчук О. В. Національні тенденції та міжнародний досвід сучасного праворозуміння : монографія. Київ : Юридична думка, 2013. 480 с.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Поняття і джерела конституційного права .
2. Загальні засади конституційного ладу України.
3. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина.
4. Органи влади України.
5. Верховна Рада України.
6. Порядок і підстави дострокового припинення повноважень Верховної Ради України.
7. Президент України.
8. Порядок і підстави імпічмента Президента України.
9. Вибори Президента України.
10. Кабінет Міністрів України.
11. Судова система України.
12. Верховний Суд України.
13. Статус суддів в Україні.
14. Правовий статус державного службовця в Україні.
15. Місцеві органи державної влади.
16. Органи місцевого самоврядування.
17. Сутність громадянства України.
18. Підстави втрати громадянства України.
19. Гарантії реалізації права і свобод людини і громадянина.
20. Мажоритарна виборча система.
21. Пропорційна виборча система.
22. Особливості виборів народних депутатів України.
23. Судова система України.
- 24.. Конституційний Суд України.
25. Історичні передумови розвитку конституційного процесу в Україні.
26. Органи, що вирішують питання громадянства.

27. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні.
28. Громадянські права і свободи людини і громадянина в Україні.
29. Політичні права і свободи громадян України.
30. Економічні права і свободи людини і громадянина в Україні.
31. Соціальні права і свободи людини і громадянина в Україні.
32. Культурні права і свободи людини і громадянина в Україні.
33. Обов'язки людини і громадянина в Україні.
34. Гарантії реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні.
35. Порядок проведення референдуму в Україні.
36. Правовий статус місцевих органів державної виконавчої влади.
37. Вибори до органів місцевого самоврядування.
38. Правовий статус народного депутата України.
39. Правовий статус депутата місцевої ради.
40. Правові засади об'єднання територіальних громад.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

Дана тема є однією з найбільш складних для засвоєння. Тому студент має вивчати як Конституцію України, так і спеціальну літературу, присвячену цьому документу. Конституційне право – це сукупність правових норм, що регулюють функціонування державної влади й відносини держави й громадянина. У порівнянні з іншими галузями права конституційно-правові норми мають найчастіше одну диспозицію, тобто правило поведінки, а дві інші частини норми (гіпотеза й санкція) відсутні. Здобувачу варто відобразити у науковій роботі особливості статусу кожного органу влади, який є предметом його дослідження. Треба з'ясувати порядок і умови проведення виборів до певних органів влади, порядок проведення референдуму. Варто посилаючись на законодавчі і підзаконні акти, Конституцію України та навчальну літературу.

Якщо здобувач обиратиме тему про особливості конституційного ладу України, то йому необхідно дослідити сутність соціальної, демократичної та правової держави. Необхідно дослідити засади здійснення державної влади,

сутність принципу верховенства права. Варто визначити основні засади державної політики щодо розвитку української мови як державної. Треба мати на увазі, що суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності.

Студент може обрати тему про повноваження органів влади в Україні. У межах цієї теми варто надати загальну характеристику повноваженням органів законодавчої, виконавчої та судової влади. Досліджуючи повноваження Верховної Ради України, варто дослідити повноваження у сфері прийняття законодавчих актів, формування Кабінету Міністрів України, призначення Генерального прокурора України та окремих посадових осіб. Також здобувач може обрати споріднені теми про вибори до парламенту, правовий статус народного депутата та підстави для дострокового розпуску Верховної Ради України. У межах цієї проблематики варто встановити вимоги до кандидата у народні депутати, особливості проведення виборів за мажоритарною або пропорційною системою, порядок проведення дострокових виборів у випадку розпуску Верховної Ради України.

Здобувач може обрати одну із тем, пов'язаних із правовим статусом Президента України, зокрема, щодо повноважень голови держави, порядку виборів Президента України та підстав для імпічменту голови держави. У випадку обрання однієї із цих тем здобувачу слід встановити повноваження Президента України у сфері призначення суддів, голів місцевих державних адміністрацій та інших посадових осіб, застосування права вето щодо законів України. Необхідно встановити вимоги до кандидата на посаду Президента України, порядок проведення виборів на вказану посаду. Варто ретельно досліджувати процедуру імпічменту, встановлювати порядок і підстави відсторонення голови держави від займаної посади. Потрібно надати характеристику нормативно-правовим актам Президента України.

Якщо студент обиратиме теми, які стосуються повноважень органів виконавчої влади, то йому варто досліджувати порядок формування і повноваження Кабінету Міністрів України у різних сферах економіки та

державного управління. Варто відобразити у роботі особливості призначення голів місцевих державних адміністрацій, взаємовідносин місцевих органів державної виконавчої влади із органами місцевого самоврядування. Потрібно надати характеристику нормативно-правовим актам уряду України.

Досліджуючи особливості судової системи України, здобувачеві варто встановити повноваження судів загальної юрисдикції, адміністративних і господарських судів, вимоги до особи, яка претендує на посаду судді. Студенту варто вивчити процедуру підбору і призначення судді на посаду. Слід дослідити повноваження місцевих, апеляційних та касаційних судів. правовий статус Верховного Суду, вищого суду у цивільних і кримінальних справах, Вищого Господарського Суду та Вищого Адміністративного Суду. У роботі варто встановити підстави для дострокового припинення повноважень судді і порядок звільнення його з посади.

Окрім того, здобувач може обрати одну з робіт, яка присвячена правам і свободам людини і громадянина. Варто визначити сутність особистих прав людини: право на життя і здоров'я, право на повагу до честі і гідності, невтручання в особисте життя, свободу світогляду. Необхідно надати характеристику політичним правам людини і громадянина: праву на свободу слова, на участь у політичних партіях і громадських організаціях, право збиратися мирно, звертатися до органів влади. Одна із можливих тем робіт присвячена соціально-економічним правам людини і громадянина. У цій роботі варто проаналізувати такі права людини, як право на працю, право власності, право на підприємницьку діяльність, право на відпочинок. Необхідно відобразити умови діяльності професійних спілок в Україні. Здобувачем можуть бути досліджені культурні (духовні) права громадянина: право на вільний розвиток релігійних і національних меншин, право сповідувати певну релігію або не сповідувати жодної. Одна із тем присвячені екологічним правам людини в Україні. Окрема тема передбачає дослідження обов'язків людини і громадянина в Україні щодо дотримання законодавства, сплати податків і зборів, захисту Вітчизни.

Мона обрати тему про особливості набуття і припинення громадянства України. У межах цієї теми необхідно зробити висновок щодо сутності інституту громадянства в Україні. Деякі із запропонованих тем присвячені правовому статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні. Варто дослідити підстави для перебування іноземців на території України, встановити підстави і умови для видворення іноземця.

Наступним різновидом робіт, які можуть бути підготовлені студентами за темами конституційного права України, є вивчення проблем місцевого самоврядування. Здобувачі можуть дослідити особливості проведення виборів до місцевих рад, сільських, селищних і міських голів, вимоги до кандидатів у депутати місцевих рад. Студенту варто дослідити повноваження органів місцевого самоврядування у різних сферах економіки, державного управління, забезпечення соціально-економічних потреб громадян, культурного розвитку громади, освіти і охорони здоров'я.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Акт проголошення незалежності України: прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Афанасьєва М. В., Бальцій Ю. Ю. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб. Одеса : Юрид. літ., 2017. 256 с.
3. Боняк В. О., Завгородній В. А. Конституційне право України : навч. посіб. Дніпропетровськ : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 296 с.
4. Барабаш Ю. Г., Слінько Т. М. Конституційне право України : навч. посіб. Харків : Право, 2016. 345 с.
5. Демків Р.Я. Конституційне право України : курс лекцій. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 332 с.
6. Декларація про державний суверенітет України : прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>

7. Декларація прав національностей України: Прийнята Верховною Радою України 1 листопада 1991 року. *Верховна Рада Україниської РСР. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12#Text>
8. Конституція України : Основний закон України від 28 червня 1996 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-80#Text>
9. Нестерович В. Ф. *Виборче право України : підручник*. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2017. 503 с.
10. Нестерович В. Ф. *Практикум з Конституційного права України*. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2018. 639 с.
11. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
12. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1995 року № 280/97-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
13. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
14. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09 квітня 1999 року № 586-XIV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
15. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04 квітня 1995 року № 116/95-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр#Text>
16. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1543-12#Text>
17. Федоренко В. Л. *Конституційне право України : підручник*. Київ : Ліра-К, 2016. 615 с.

18. Циверенко Г. П. Народне волевиявлення в Україні : навч. посіб. Київ : КНТ, 2012. 144 с.

19. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 461 с.

ТЕМА 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Загальна характеристика цивільних правовідносин.
2. Суб'єкти цивільних правовідносин.
3. Об'єкти цивільних правовідносин.
4. Правочини. Представництво. Довіреність.
5. Строки і терміни. Позовна давність.
6. Загальна характеристика права власності та інші речові права.
7. Зобов'язання у цивільному праві.
8. Цивільно-правові договори.
9. Загальна характеристика спадкового права.
10. Особливості спадкування за законом.
11. Специфіка спадкування за заповітом.
12. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
13. Авторське право та суміжні права.
14. Обставини, що звільняють від цивільно-правової відповідальності.
15. Захист прав споживачів.
16. Публічний договір: сутність та особливості укладення.
17. Загальні засади відшкодування шкоди.
18. Особливості відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
19. Право власності: поняття і види.
20. Речові права на чуже майно.
21. Судовий захист права власності.

22. Нотаріальний захист права власності.
23. Загальна характеристика договору купівлі-продажу.
24. Загальна характеристика договору оренди.
25. Загальна характеристика договору підряду.
26. Загальна характеристика договору лізингу.
27. Загальна характеристика договору про надання послуг.
28. Загальна характеристика договору дарування.
29. Загальна характеристика договору страхування.
30. Цивільно-правова відповідальність.

Методичні вказівки для самостійного опрацювання теми:

У першу чергу, для формування уявлення про галузь у цілому студент повинен засвоїти, що цивільне право України регулює коло суспільних відносин, пов'язаних з майновими й немайновими правами й обов'язками громадян України, іноземців, осіб без громадянства. Крім того, ця галузь права регулює даний вид відносин між організаціями з будь-яким типом власності, громадянами й організаціями, державою. Необхідно запам'ятати, що немайнові відносини, що не мають економічної природи (життя, здоров'я, гідність), ставляться до особистісних характеристик, але по способах правового захисту прирівнюються до майнових прав. Для цивільно-правових відносин характерно велика кількість диспозитивних норм, тобто таких, які можуть бути визначені зацікавленими сторонами самостійно. Головне, щоб вони по суперечили законодавству України й не були прямо заборонені.

Під час підготовки наукової роботи необхідно надати детальну характеристику кожному окремому інституту цивільного права. Необхідно з'ясувати особливості права власності або спадкування, або сутність зобов'язань і договорів. Здобувачам варто висвітлити особливості укладення і розірвання окремих видів договорів, встановити умови певного договору.

Якщо здобувач вищої освіти обере тему, пов'язану із правом власності, то йому варто дослідити особливості права державної або комунальної власності,

назвати органи влади, які здійснюють повноваження з управління об'єктами державної або комунальної власності. Студенту варто визначити сутність приватної власності, встановити підстави набуття і припинення права приватної власності. Необхідно дослідити особливості спільної сумісної та спільної часткової власності.

Студент може обрати тему про статус суб'єктів цивільного права: юридичних і фізичних осіб. Досліджуючи статус юридичних осіб, необхідно визначити їх ознаки, умови створення і припинення, органи управління. Варто надати характеристику органам управління юридичної особи. Студенту потрібно з'ясувати види юридичних осіб: підприємства, господарські товариства, фермерські товариства, органи влади, державні і комунальні установи. Надання характеристики правовому статусу фізичних осіб передбачає вивчення їхньої цивільної правоздатності, дієздатності та деліктоздатності. У роботі варто відобразити підстави для обмеження дієздатності особи або визнання її недієздатною.

Обираючи тему про характеристику зобов'язань, студенту необхідно встановити сутність договірних та позадоговірних зобов'язань. Зокрема, варто визначити сутність зобов'язань, які виникають із обіцянки винагороди, безпідставного заволодіння чужим майном або завдання шкоди майну, здоров'ю чи навіть життю іншої особи.

Досліджуючи загальні засади укладення і припинення цивільних договорів, студенти повинні визначити істотні умови кожного договору, вимоги щодо дійсності договору. Варто встановити підстави для недійсності договорів, порядок визнання договору недійсним. Окремим питанням є визначення форми договору, дотримання письмової, нотаріальної або усної форми договору.

Вивчення особливостей правового регулювання кожного окремого виду цивільних договорів потребує встановлення взаємних прав і обов'язків сторін, строку дії договору, умов щодо предмету та ціни у договорі. Варто дослідити умови і заходи цивільно-правової відповідальності осіб, які порушують умови конкретного різновиду договорів.

Здобувач може обрати одну із тем, присвячену спадкуванню. У категорії подібних тем необхідно відобразити умови спадкування за законом та особливості спадкування за заповітом. Зокрема, встановити перелік черг спадкоємців за законом та порядок розподілу між ними майна, порядок прийняття спадщини. Досліджуючи спадкування за заповітом, варто визначити сутність і умови заповіту, право на обов'язкову частку у спадщині.

Однією із запропонованих тем є проблеми відшкодування шкоди у цивільному праві. У даній темі варто встановити особливості цивільної відповідальності у разі завдання шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, або неповнолітньою особою. Особливої увагу заслуговують питання про визначення розміру завданої шкоди, встановлення вини кожної конкретної особи та визначення розміру відшкодування між співвідповідачами.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Братель О. Г., Пилипенко С. А. Цивільне право України : навч. посіб. Київ : Вид. О. С. Ліпкан, 2010. 256 с.
2. Бошицький Ю. Л., Яшарова М. М. Правове регулювання службового винахідництва: проблеми теорії та практики : монографія. Київ: Європейський ун-т, 2012. 260 с.
3. Бояр А. О. Основи інтелектуальної власності : навч. посіб. Луцьк : ВНУ ім. Л. Українки, 2010. 268 с.
4. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження: монографія. Київ: Атіка, 2011. 419 с.
5. Вавженчук С. Я. Договірне право : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2011. 584 с.
6. Гетьман А. П. Договір як універсальна правова конструкція : монографія. Харків : Право, 2012. 432 с.
7. Давидова І. В. Правочини та їх недійсність в інформаційному суспільстві: теорія і практика : монографія. Одеса : Юридична література, 2018. 368 с.

8. Дудченко В. В., Кізлова О. С. Аналогія права за цивільним законодавством України : монографія. Одеса : Юрид. літ., 2018. 184 с.
9. Ісаєв А. М. Договір дарування за Цивільним кодексом України : монографія. Харків : ФО-П Дьякопенко, 2010. 224 с.
10. Іолкін Я. О. Торговельні марки в Україні та Європейському Союзі : монографія. Київ : НДІ ІВ НАПрНУ : Лазурит-Поліграф, 2011. 140 с.
11. Каплун І. П., Колісніченко Е. В., Папченко А. А. Інтелектуальна власність : навч. посібник : у 2 ч. Суми : СумДУ, 2010. 156 с.
12. Кройтор В. А., Кухарєв О. Є., Ткалич М. О. Цивільне право України : навчальний посібник у 2-х частинах. Запоріжжя, 2016. 284 с.
13. Лукасевич-Крутник І. С. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2012. 178 с.
14. Нестерцова-Собкарь О. В., Аксютіна О. В., Косяченко К. Е. Цивільне право України. Практикум. Загальна частина : підручник. Дніпро : Вид. Біла К. О., 2020. 232 с.
15. Остапович Г. М. Інтелектуальна власність : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2012. 455 с.
16. Орел М. В., Калашник О. М. Цивільне права та процес : навч. посіб. Харків : Вид-во «Право», 2021. 423 с.
17. Парасюк В. М., Грабар Н. М. Цивільне право України в схемах: навчальний посібник. Львів: «Ліга Прес», 2014. 700 с.
18. Пучковська І. Й. Неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання як способи захисту прав кредитора в договірному зобов'язанні : навч. посіб. Харків : ФІНН, 2013. 144 с.
19. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
20. Чорнооченко С. І. Договірне право України у схемах і таблицях. Запоріжжя : Запоріз. нац. ун-т, 2011. 504 с.

21. Швидка В. Г. Захист цивільних прав фізичних та юридичних осіб при розірванні договору найму (оренди) житла : монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 196 с.
22. Чанишева А. Р. Зміст зобов'язальних відносин: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 476 с.
23. Харитонова Є. О., Голубєва Н. Ю. Зобов'язальне право України : підручник. Київ : Істина, 2011. 848 с.
24. Харитонов Є. О., Харитонова О. І. Приватне право як концепт. Том І. Витоки. Одеса: Фенікс, 2018. 556 с.
25. Харитонов Є. О., Харитонова О. І., Некіт К. Г. Права приватної особи в умовах пандемії COVID-19: проблеми здійснення і захисту: монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 404 с.

ТЕМА 4. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Правові засади регулювання трудових відносин в Україні.
2. Суб'єкти трудового права.
3. Колективний трудовий договір.
4. Поняття і укладення індивідуального трудового договору.
5. Загальні підстави для припинення трудового договору.
6. Поняття робочого часу.
7. Поняття часу відпочинку.
8. Оплата праці.
9. Особливості регулювання трудових відносин за участю фізичної особи - підприємця.
10. Розірвання трудового договору за ініціативою працівника.
11. Розірвання трудового договору за ініціативою власника.
12. Поняття та види відпусток.
13. Трудова дисципліна. Дисциплінарна відповідальність.

14. Матеріальна відповідальність у трудовому праві.
15. Індивідуальні трудові спори.
16. Колективні трудові спори.
17. Правовий статус професійних спілок.
18. Правовий статус Державної інспекції з питань праці.
19. Захист трудових прав у суді.
20. Зміна суттєвих умов праці.
21. Особливості праці жінок на підприємстві.
22. Особливості праці неповнолітніх осіб.
23. Відмінності між трудовими і підприємницькими відносинами.
24. Право соціального забезпечення : поняття і види соціальної допомоги.
25. Пенсійне забезпечення.

Методичні вказівки для самостійного опрацювання теми:

Основним, із чого слід приступитися до вивчення теми, є визначення праці як цілеспрямованої діяльності людини, пов'язаної з реалізацією його фізичних і інтелектуальних здатностей, для одержання певних благ. Відповідно трудове право як галузь, регульована державою, містить у собі відносини, які можуть бути підлеглі правової регламентації й пов'язані із працею громадян по найманню в державних організаціях, акціонерних товариствах, кооперативах, на приватних підприємствах, а також у проведенні й господарстві окремих громадян.

Обираючи певну тему наукової роботи, здобувачу варто докладно відобразити особливості певного інституту трудового права. Зокрема, з'ясувати всі підстави для звільнення, визначити порядок вирішення трудових спорів, особливості робочого часу у різних категорій працівників. Варто встановити всі види часу відпочинку та різновиди відпусток.

У тому випадку, якщо студент обирає тему про правовий статус суб'єктів трудового права, то він повинен відобразити у роботі правовий статус

роботодавця і працівника, їх права і обов'язки. Необхідно з'ясувати правовий статус професійних спілок у відповідності з трудовим законодавством України.

Якщо здобувач обирає тему, пов'язану із характеристикою змісту колективного трудового договору, то йому необхідно з'ясувати обсяг прав і обов'язків працівника і роботодавця за колективним трудовим договором. Визначити особливості укладення і продовження строку дії колективного трудового договору, встановити роль трудового договору і професійної спілки в укладенні колективного трудового договору.

Досліджуючи порядок і підстави звільнення, студенти варто дослідити загальні підстави для звільнення та особливості звільнення за ініціативою працівника або за ініціативою роботодавця. Зокрема, загальними підставами для звільнення є згода сторін, закінчення строку строкового трудового договору, призов працівника на строкову військову службу, зміна суттєвих умов праці. Варто надати характеристику підставам для звільнення працівника за ініціативою роботодавця: скорочення штату, поява на роботі у нетверезому стані, вчинення порушення трудових обов'язків, крадіжки, інші причини.

Якщо студент звертається до проблем правового регулювання робочого часу, то варто встановити особливості неповного і скороченого робочого часу, визначити умови робочого часу вночі, у святкові та неробочі дні, особливості праці неповнолітніх. Дослідження проблем часу відпочинку вимагає з'ясування тривалості і виду відпусток, особливостей надання відпусток у зв'язку із вагітністю і пологами, вихованням дітей, поєднанням роботи із навчанням. Слід дослідити природу і тривалість основних і додаткових відпусток.

Досліджуючи правові засади дисциплінарної відповідальності, необхідно встановити перелік дисциплінарних стягнень, умови їх призначення та притягнення працівника до відповідальності. Матеріальна відповідальність потребує визначення правових засад відшкодування завданої шкоди, умов притягнення працівників до обмеженої та повної матеріальної відповідальності.

Вивчення правових засад діяльності Державної інспекції з питань праці, потребує встановлення повноважень цього контролюючого органу, визначення

правових засад проведення державних наглядових заходів. Варто з'ясувати підстави для проведення планових і позапланових перевірок працівниками інспекції з питань праці.

Студенти можуть обрати тему, пов'язану із захистом трудових прав у суді. У межах цього дослідження варто вивчити підстави і порядок звернення працівника до суду для захисту його трудових прав. Необхідно встановити порядок розгляду у суді цивільного позову про захист порушених трудових прав.

Іншою темою є колективні трудові спори, які можуть виникнути між трудовим колективом і роботодавцем. У межах цієї теми варто вивчити особливості правового регулювання права на страйк і порядок проведення страйку для захисту соціально-економічних прав працівників.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрійв В. М. Юридичний механізм забезпечення трудових прав працівників : монографія Чернівці: Чернігівський держ. Ін-т права, соціальних технологій та праці. 2011. 305 с.

2. Васильєв С. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Трудове право України : навч. посіб. Харків : Вид-во «Точка», 2016. 189 с.

3. Вавженчук С. Я. Система захисту і охорони конституційних трудових прав працівників : монографія. Харків: Діса плюс, 2013. 510 с.

4. Венедіктов С. В. Правове регулювання трудових відносин: вітчизняний та зарубіжний досвід : навч. посіб. Київ : Алерта, 2012. 367 с.

5. Іванов Ю. Ф., Іванова М. В. Трудове право України : навч. посіб. Київ : Алерта, 2020. 442 с.

6. Іншин М. І. Диференціація правового регулювання трудової діяльності. *Наука і правоохорона: науковий журнал*. 2013. № 3. С. 96–103.

7. Іншин М. І. До проблеми класифікації трудових прав громадян. *Публічне право*. 2013. № 4 (12). С. 203–208

8. Іншин М. І. Загальнотеоретичний аналіз часу відпочинку працівників в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2014. № 3. С. 117–119.
9. Іншин М. І. Робочий час: загальнотеоретичний аналіз. *Наука і правоохорона*. 2014. № 1. Ч. 2. С. 63–67.
10. Іншин М. Трудовий договір крізь призму сьогодення: сутність, значення, особливості. *Право України*. 2012. № 9. С. 192–196.
11. Козуб І. Про деякі аспекти сутності права на працю. *Право України*. 2012. № 7. С. 215–220.
12. Кодекс законів про працю України : Закон УРСР від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
13. Корнеєв Ю. В. Трудове право України : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 112 с.
14. Костюк В. Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: монографія. Київ : Видавець Карпенко В. М., 2012. 464 с.
15. Кучер В. О. Трудове право України: навч. посіб. Львів: ЛьВДУВС, 2017. 564 с.
16. Мельничук Н. О. Договірне регулювання трудових відносин в нових економічних умовах : монографія. Київ : «Хай-Тек Пресс», 2012. 340 с.
17. Мельничук Н. Сторони колективного договору. *Право України*. 2010. № 7. С. 107–112.
18. Процевський О. І. Методологічні засади трудового права : монографія. Харків : ХНАДУ, 2014. 260 с.
19. Сіроха Д. І. Несамостійність праці як критерій розмежування трудових та інших відносин. *Публічне право*. 2013. № 1 (9). С. 226–233.
20. Сіроха Д. І. Особливості припинення трудових правовідносин, учасником яких є фізична особа – підприємець. *Наука і правоохорона*. 2012. № 3. Ч. II. С. 111–116.

21. Тихонюк О. В. Трудове право: навчально-методичний комплекс : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра усіх напрямів підготовки. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 100 с.

ТЕМА 5. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Поняття і принципи кримінального права України.
2. Поняття, ознаки та види злочинів.
3. Склад злочину.
4. Стадії злочину. Співучасть у злочині.
5. Кримінальна відповідальність і покарння.
6. Поняття, структура та тлумачення закону про кримінальну відповідальність.
7. Чинність закону про кримінальну відповідальність в часі та просторі.
8. Поняття та ознаки злочину, класифікація злочинів.
9. Поняття та ознаки кримінальної відповідальності.
10. Кваліфікація злочинів.
11. Безпосередній об'єкт та предмет злочину.
12. Осудність та неосудність за кримінальним правом України.
13. Спеціальний суб'єкт злочину.
14. Загальна характеристика обставин, що виключають злочинність діяння.
15. Стадії вчинення злочину.
16. Співучасть у вчиненні злочину.
17. Види співучасників за чинним КК України.
18. Поняття та ознаки покарання за кримінальним правом України.
19. Характеристика окремих видів покарання.
20. Система покарань у кримінальному праві України.

21. Загальні засади призначення покарання за кримінальним правом України.
22. Звільнення від кримінальної відповідальності.
23. Звільнення від покарання.
24. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.
25. Поняття та підстави неосудності.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

Під час підготовки до першого питання слід з'ясувати, що поняття кримінального права вживається в трьох значеннях: галузь права, наука та навчальна дисципліна. Слід пам'ятати, що кримінальне право має свої, властиві лише цій галузі права завдання та свій особливий предмет регулювання, який складають кримінально-правові відносини. Необхідно приділити особливу увагу методу кримінального права, що відрізняє його від інших галузей законодавства.

Обираючи певну тему наукової роботи, студенту варто розкрити сутність і особливості окремого інституту кримінального права. Треба з'ясувати види злочинів або види співучасті, розкрити особливості кожної з ознак злочину або кожного різновиду співучасників. Варто встановити сутність кожного з видів покарань, особливості його призначення. Слід розкрити підстави для звільнення від покарання або від кримінальної відповідальності. Можливим є дослідження проблем чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі та у часі.

Студент може обарти тему, яка передбачає вивчення поняття і ознак злочину. У межах цього дослідження варто встановити особливості таких ознак злочину, як карнаість, суспільна небезпечність, протиправність та інші.

Досліджуючи тему про встановлення об'єктивних і суб'єктивних ознак складу злочину, здобувачу варто відобразити сутність суб'єктивних і об'єктивних ознак складу злочину. Варто дослідити особливості об'єкту складу

злочину, характеристику суб'єкта складу злочина. Об'єктивна та суб'єктивна сторона злочинів також повинна бути відображена у дослідженні. треба з'ясувати сутність формальних і матеріальних складів злочину.

Для вивчення сутності кримінальної відповідальності варто розглянути ті негативні наслідки майнового, особистого або організаційного характеру, які можуть настати внаслідок вчинення злочину особою. Варто розглянути кримінальні покарання: позбавлення та обмеження волі, арешт, громадські і виправні роботи, штраф, позбавлення спеціального права та інші. Необхідно встановити умови звільнення від кримінальної відповідальності та покарання.

Здобувач може обрати для дослідження тему про характеристику співучасті у злочині. у даному випадку необхідно буде розглянути поняття і види співучасників: виконавець, посібник, підбурювач, замовник та інші. Варто дослідити умови притягнення до кримінальної відповідальності співучасників за вчинення певного злочину. Якщо студент обере тему про стадії вчинення злочину, то необхідно визначити сутність і особливості стадій готування до злочину, замаху на вчинення злочину та стадії закінченого злочину. Варто дослідити умови добровільної відмови від вчинення злочину на кожній зі стадій. Одним із можливих досліджень є умови неосудності особи, яка притягається до вчинення злочину. Зокрема, можливості звільнення від кримінальної відповідальності особи, які в момент вчинення злочину не розуміла значення своїх дій або не могла керувати ними.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Борисов В. І., Тацій В. Я., Тютюгіна В. І. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник. Харків : Право, 2015. 528 с.
2. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Тютюгін В. І. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник. Харків : Право, 2015. 680 с.
3. Бахуринська О. М. Протидія організованій злочинності: основні кримінологічні та правові проблеми: навчально-методичний посібник-практикум (кримінальне право та кримінологія). Київ : Київський національний

університет імені Тараса Шевченка, 2020. 199 с.

4. Борисов В. І. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою : монографія. Харків : Юрайт, 2012. 296 с.

5. Бурдін В. М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження) : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 780 с.

6. Козак О.В. Визначення матеріальної шкоди злочинного посягання за ознаками суб'єктивної сторони. *Форум права*. 2015. № 1. С. 147–151.

7. Киричко В. М. Унікальний посібник з кримінального права України. Харків : Вид-во «Право», 2015 р. 1080 с.

8. Клименко В. А. Обмежена осудність: поняття, критерії та примусове лікування : монографія. Київ : Атіка, 2011. 180 с.

9. Книженко О. О. Санкції у кримінальному праві : монографія. Харків : НикаНова, 2011. 336 с.

10. Ковтун Н. Я. Види додаткових покарань для неповнолітніх : монографія. Київ : Ін Юре, 2011. 108 с.

11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

12. Литвинов О. М. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. Харків : ХНУВС. 2020. 428 с.

13. Печук І. С. Кримінально-правова характеристика суб'єкта злочину в складі порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, в Україні. *Право і суспільство*. 2015. № 1. С. 224–230.

14. Савченко А. В., Шуляк Ю. Л. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини : у схемах і таблицях: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури. 2015. 312 с.

15. Шалгунова С. А., Скок О. С., Шевченко Т. В. Кримінальне право. Загальна частина: нач. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2019. 296 с.

ТЕМА 6: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Загальна характеристика адміністративного права України.
2. Адміністративне правопорушення (проступок).
3. Адміністративна відповідальність.
4. Адміністративний процес.
5. Поняття державного управління та його співвідношення з державною владою.
6. Методи державного управління: адміністративне переконання, адміністративний примус.
7. Державна служба: поняття, правовий статус державних службовців.
8. Правове положення Національного агентства з питань державної служби.
9. Види адміністративних проваджень за зверненнями громадян.
10. Провадження у справах за пропозиціями, заявами та скаргами громадян
11. Провадження у справах про адміністративні правопорушення.
12. Особливості складення протоколу про адміністративне правопорушення.
13. Права особи, щодо якої складається протокол про адміністративне правопорушення.
14. Загальна характеристика заходів забезпечення адміністративного провадження ц справах про адміністративні правопорушення.
15. Адміністративне затримання: строки затримання; органи, що мають право здійснювати; документи, що складаються при адміністративному затриманні.
16. Розгляд справи про адміністративне правопорушення, призначення адміністративного стягнення.

17. Оскарження постанови про притягнення до адміністративної відповідальності.
18. Загальна характеристика системи адміністративних стягнень.
19. Адміністративні стягнення, які призначаються для неповнолітніх.
20. Повноваження Міністерства освіти України.
21. Повноваження місцевих державних адміністрацій.
22. Повноваження місцевих органів управління закладами освіти.
23. Правовий статус закладів освіти.
24. Адміністративні правопорушення у сфері освіти: булінг
25. Характеристика строків притягнення до адміністративної відповідальності.
26. Адміністративне судочинство України.
27. Система адміністративних судів України.
28. Поняття і зміст адміністративного позову.
29. Правила розгляду адміністративних позовів.
30. Права і обов'язки сторін в адміністративному процесі.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

У процесі вивчення питань, присвячених адміністративному праву, студенти повинні зрозуміти специфіку суспільних відносин, які регулюються нормами цієї галузі права. Обираючи тему для наукової роботи, варто докладно розкривати особливості кожного з інститутів адміністративного права. Зокрема, визначати особливості та етапи проваджень у справах про адміністративні правопорушення, права і обов'язків сторін. Необхідно надати докладну характеристику особливостям розгляду адміністративного позову в адміністративному суді. Варто проаналізувати повноваження певного органу влади при обранні подібної теми для індивідуальної науково-дослідної роботи.

Здобувач може обрати тему для дослідження, яка стосується особливостей адміністративної відповідальності та сутності адміністративного правопорушення. Варто дослідити ознаки адміністративного проступку:

адміністративна караність, суспільна шкідливість, протиправність та інші. Необхідно розглянути особливості складу адміністративного проступку: об'єктивні і суб'єктивні ознаки правопорушення, суб'єкт та об'єкт проступку.

Досліджуючи проблеми адміністративної відповідальності, необхідно встановити підстави і порядок притягнення до відповідальності, визначити адміністративні стягнення. Зокрема, надати характеристику адміністративному арешту, виправним або громадським роботам, штрафу, оплатному вилученню або конфіскації майна, іншим видам адміністративних стягнень.

Певний перелік тем індивідуальних науково-дослідних робіт присвячено проблемам провадження у справах про адміністративні правопорушення. Зокрема, необхідно дослідити умови, порядок і підстави складання протоколу про адміністративне правопорушення, правам особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Варто надати характеристику стадії розгляду протоколу про адміністративне правопорушення в уповноваженому органі влади. Необхідно з'ясувати права і обов'язки сторін під час розгляду протоколу. Студенту варто визначити порядок і особливості оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення, специфіку виконання таких постанов. Окремі теми присвячені заходам забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Необхідно визначити умови вилучення речей і документів, адміністративного затримання. інших заходів.

Певний перелік тем присвячено встановленню повноважень окремих органів влади, зокрема, місцевих державних адміністрацій, органів управління у сфері освіти, повноваженням і діяльності закладів освіти. У таких роботах на підставі аналізу норм законодавства варто встановити права і обов'язки посадових осіб певного органу влади у досліджуваній сфері державного управління.

Інший блок тем присвячено особливостям адміністративного процесу, правам і обов'язкам сторін в адміністративному судочинстві. Зокрема, необхідно встановити особливості складення і подання адміністративного позову, відкриття провадження у справі. Варто дослідити процесуальні права і

обов'язки сторін під час розгляду адміністративного позову в адміністративному суді, специфіку прийняття рішення в адміністративному спорі з органом влади. Необхідно з'ясувати специфіку оскарження і виконання постанов адміністративних судів у справах, які виникають з адміністративних правовідносин.

Здобувач може обрати тему про систему адміністративних судів, вивчити статус місцевих окружних адміністративних судів, апеляційного та касаційного суду. У даному випадку необхідно визначити відмінності у повноваженнях окружних судів від повноважень судів апеляційної або касаційної інстанцій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Битяк Ю. П., Гаращук В. М., Зуй В. В. Адміністративне право : підручник. Харків : Право, 2013. 656 с.

2. Бондарюк О. О. Особливості адміністративного судочинства України: порівняльно-правовий аспект. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С. 32–38.

3. Біла-Тіунова Л. Р. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика : монографія. Одеса : Фенікс, 2014. 188 с.

4. Богуцький В. В. Провадження у справах про адміністративні правопорушення : навч. посіб. Харків : Юрайт, 2013. 224 с.

5. Васильєв С. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Адміністративне право України : навч. посіб. Харків : Вид-во «Точка», 2016. 212 с.

6. Галуцько В. О. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.

7. Гонтар З. Г., Купчак М. В., Харчук А. Т. Адміністративне право України : навч. посіб. Львів : Сполом, 2019. 173 с.

8. Калмикова Я. С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві : монографія. Харків : Фактор, 2014. 280 с.

9. Капінус Р. Ю. Деякі аспекти проблематики джерел адміністративного права на прикладі країн романо-германської правової системи (Італії, Франції, Німеччини). *Право України*. 2013. № 10. С. 298–304.
10. Колпаков В. К. Курс адміністративного права : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
12. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 липня 2005 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
13. Куйбіда Р. В. Адміністративний договір: зарубіжний досвід і формування української доктрини й практики. *Юридичний журнал*. 2013. № 3. С. 37–46.
14. Остапенко О. І., Ковалів М. В. Адміністративне право України (загальна частина): навч. посіб. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2019. 504 с.
15. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
16. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>
17. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
18. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
19. Писаренко Н. Б. Адміністративне судочинство : навч. посіб. Харків : Право, 2016. 312 с.

20. Пухтецька А. А. Європейські принципи адміністративного права : монографія. Київ : Ін-т держави і права НАН України, 2012. 237 с.

21. Руснак Ю. І. Захист в адміністративному процесі : навч.-практ. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2013. 352 с.

22. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації) : монографія. Харків : Право, 2016. 148 с.

23. Тетарчук І. В., Дяків Т. О. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 214 с.

ТЕМА 7. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Поняття підприємницької діяльності та її ознаки.
2. Принципи підприємницької діяльності.
3. Види підприємницької діяльності.
4. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності.
5. Правове становище підприємств.
6. Правове становище господарських товариств.
7. Правовий статус акціонерних товариств.
8. Правовий статус товариств з обмеженою відповідальністю.
9. Правовий статус товариств з додатковою відповідальністю.
10. Правовий статус командитних товариств.
11. Правовий статус повних товариств.
12. Правове статус фізичних осіб - підприємців.
13. Державна реєстрація юридичних осіб.
14. Державна реєстрація фізичних осіб - підприємців.
15. Особливості здійснення права власності суб'єктами господарювання.
16. Право господарського відання та право оперативного управління.
17. Договори у сфері підприємництва :особливості укладення, виконання

і розірвання.

18. Договори підряду про виконання робіт.
19. Договори про надання послуг.
20. Договори оренди.
21. Договори перевезення.
22. Господарсько-правова відповідальність.
23. Система господарських судів.
24. Зміст позову до господарського суду.
25. Правила розгляду спору у господарському суді.
26. Права і обов'язки сторін у господарському процесі.
27. Виконання рішення господарського суду.
28. Оскарження рішення господарського суду.

Методичні вказівки для самостійного опрацювання теми:

У сфері господарювання, як і в будь-якій іншій сфері діяльності країни, постійно виникають певні суспільні відносини, що регулюються законом. Забезпечувати правове регулювання господарських правовідносин є основним завданням такої галузі права як господарське право. Господарське право України – це галузь права, яка регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

Обираючи тематику наукової роботи, здобувачу варто розуміти, що йому потрібно буде розкрити зміст певних господарських правовідносин або сутність певного інституту господарського права. Варто докладно дослідити особливості укладення і виконання коного з різновидів господарських договорів. Необхідно вивчити заходи господарсько-правової відповідальності. В окремих тема треба розкрити сутність правового статусу окремих видів суб'єктів господарювання: порядок створення, повноваження органів управління, господарську компетентність, особливості ліквідації. в інших

науково-дослідних роботах треба дослідити порядок господарського судочинства на коній з його стадій.

Якщо студент обирає тему, яка полягає у дослідженні правового статусу господарських товариств певного виду, то йому варто з'ясувати особливості створення господарського товариства, формування його статутного капіталу. Необхідно вивчити повноваження органів управління господарського товариства, особливості розподілу голосів під час голосувань на загальних зборах.

Здобувач може обрати тему, пов'язану із дослідженням порядку державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи – підприємця. У межах вивчення цієї теми варто визначити перелік документів, які необхідні для державної реєстрації, вивчити особливості розгляду документів органами державної влади.

Одна із можливих тем може бути пов'язана із визначенням сутності обмежень у здійсненні підприємницької діяльності. Варто встановити коло осіб, щодо яких діє заборона на здійснення підприємницької діяльності.

Серед переліку тем можна обрати дослідження порядку здійснення заходів державного контролю у сфері господарювання. Зокрема, потрібно встановити права контролюючих органів щодо проведення планових і позапланових перевірок, можливість застосування штрафних санкцій до суб'єктів господарювання. У роботі варто надати характеристику права і обов'язкам підприємця під час здійснення заходу державного контролю, засобам оскарження результатів перевірки.

Певний блок тем присвячено правовому статусу господарських судів і можливостям розгляду спорів у господарському суді. Зокрема, особливостям звернення із позовом до господарського суду, порядку розгляду господарського спору, визначенню прав і обов'язків сторін господарського процесу. Студенту під час дослідження необхідно встановити відмінності між повноваженнями місцевого господарського суду та апеляційного або касаційного господарського суду.

Характеризуючи особливості господарських договорів, здобувачу варто з'ясувати порядок укладення і припинення господарського договору. Варто врахувати, що кожний господарський договір має свої специфічні умови, які відображають сутність цього договору. Необхідно дослідити умови різних господарських договорів: поставки, оренди, перевезення та інших. Студенту слід з'ясувати підстави і умови зміни і припинення господарських договорів, визнання таких договорів недійсними.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева О. Б., Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. Господарське право України : підручник у 2 частинах. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2014. 331 с.
2. Апаров А. М., Онищенко О. М. Господарське право України. Т.1. Загальна частина : навч. посібник.. К. : КДАВТ імені Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. К. : Істина, 2016. 452 с
3. Вінник О. М. Господарське право : курс лекцій. Київ : Вид-во «Ліра», 2017. 240 с.
4. Конституція України : Основний закон України від 28 червня 1996 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-80#Text>
5. Кочин В. В. Види господарської діяльності юридичних осіб : проблеми теорії та практики. *Юридичний вісник.* 2016. № 1 (38). С. 139–144
6. Мілаш В. С. Господарське право : навч. посіб. для підготовки до іспитів. Харків : Право, 2020. 402 с.
7. Попадинець Г. О. Господарський договір в системі господарського права : поняття, правова природа та ознаки. *Право України.* 2015. № 2. С. 136–141.
8. Про підприємництво : Закон України від 07 лютого 1991 року № 698-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>

9. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>

10. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

11. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

12. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

13. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

14. Про статус народного депутата України : Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>

15. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

16. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червня 2001 року № 2493-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

17. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

18. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 верснря 2008 р. № 514-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>

19. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності : постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 року № 3. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03#Text>

20. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

21. Резворович К. Р., Юнін О. С., Юніна М. П. Господарське право. Загальна частина : навч. посіб. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 262 с.

22. Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. Господарське право України. Загальна частина. Львів : ЛьвівДУВС, 2017. 484 с.

23. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС. 2016. 424 с

24. Щербина В. С. Актуальні проблеми господарського права: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 528 с.

ТЕМА 8. СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Підстави і порядок укладення шлюбу.
2. Підстави і порядок розірвання шлюбу.
3. Особисті права і обов'язки подружжя.
4. Майнові відносини подружжя.
5. Шлюбний договір : сутність і порядок укладення.
6. Права і обов'язки батьків і дітей.
7. Визначення походження дитини.
8. Особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей.

9. Права батьків і дітей на майно.
10. Обов'язок матері, батька утримувати дитину та його виконання.
11. Обов'язок повнолітніх дочки, сина утримувати батьків та його виконання.
12. Усиновлення.
13. Опіка та піклування над дітьми.
14. Патронат над дітьми.
15. Прийомна сім'я.
16. Дитячий будинок сімейного типу.
17. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.
18. Особливості усиновлення дітей громадянами України, які проживають за її межами, та іноземцями.
19. Спільна сумісна власність подружжя.
20. Підстави для позбавлення батьківських прав.
21. Правові підстави запобігання домашньому насильству.
22. Судові спори у сфері сімейних відносин.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

При вивченні теми необхідно звернути увагу на нормативні акти, що регулюють сімейні відносини в Україні. Основним джерелом сімейного права в Україні у даний момент є Сімейний кодекс України. Основним поняттям є сімейне право – галузь права, що регулює особисті й майнові відносини між громадянами, що виникають зі шлюбу, народження дітей, прийняття дітей на виховання в умовах родини.

Обираючи певну тему для написання науково-дослідної роботи, здобувачу варто докладно розкрити зміст кожного з інститутів сімейного права. Зокрема, визначити сутність шлюбу, особливості його укладення і розірвання, майнові та особисті немайнові права і обов'язки подружжя. Варто розрізняти майно, яке належить подружжю на праві спільної сумісної власності, та кожному із подружжя окремо. Слід дослідити умови поділу майна подружжя у

разі розлучення. Обираючи тему, пов'язану із характеристикою шлюбного договору, необхідно встановити його умови, сферу правового регулювання, можливий вплив на майнові права і обов'язки кожного з подружжя.

Необхідно визначити та надати характеристику правам і обов'язкам батьків і дітей, охарактеризувати підстави для позбавлення батьківських прав. Треба врахувати, що існують майнові та особисті немайнові права і обов'язки батьків і дітей. Вказані правовідносини можуть виникати з приводу утримання дитини, визначення способу її виховання, вибору імені для дитини, обов'язку працездатних дітей утримувати своїх непрацездатних батьків. Варто визначити умови усиновлення дитини, можливості усиновлення дитини іноземцями. Окремими темами для досліджень можуть бути підстави для позбавлення батьківських прав: експлуатація дитини, втягнення у жебрацтво, насильство над дитиною, ухилення від батьківських обов'язків з виховання та утримання дитини.

Окремі теми наукового дослідження присвячені вирішенню у суді спорів, які виникають із сімейних відносин. Зокрема, поділу майна подружжя, визначення місця проживання дитини у разі розлучення, встановлення грошових сум для утримання дітей до досягнення ними повноліття (аліменти). Варто визначити підсудність спорів у сфері сімейних відносин, правила складення та подання позовної заяви до районного суду, особливості розгляду спору у сфері сімейних відносин.

Можна обрати одну із тем, які присвячені особливостям усиновлення дітей громадянами України, які проживають за її межами, та іноземцями. Також наукове дослідження може бути присвячене проблемам правового статусу дитячих будинків, порядку і підставам для усиновлення дитини.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Основний Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-80#Text>

2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

3. Гриняк О. Б. Право спільної власності подружжя на житло за законодавством України : монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2017. 220 с.

4. Лакей І. А. Аліментне зобов'язання на утримання дитини як вид сімейного правовідношення. *Порівняльно-аналітичне право.* 2016. № 4. С. 88–91.

5. Простибоженко О. С. Правовий режим майна подружжя за законодавством європейських держав: порівняльно-правовий аналіз і напрямки гармонізації. *Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. Серія : Правознавство.* 2016. Т. 21, вип. 1 (28). С. 111–129.

6. Простибоженко О. С. Способи поділу спільного майна подружжя: погляд на правозастосовну практику. *Часопис кримінального і цивільного судочинства.* 2017. № 1. С. 147–155.

7. Самілик Л. О. Охорона і захист дитини в умовах сучасного сімейного права. *Карпатський правничий часопис.* 2016. № 12. С. 52–59.

8. Самілик Л. О. Проблеми забезпечення належного виконання зобов'язань зі сплати аліментів. *Порівняльно-аналітичне право.* 2015. № 6. С. 85–88

9. Чеховська І. В., Самілик Л. О. Сімейне право : практикум. Ірпінь : Університет ДФС України , 2019. 132 с.

10. Чеховська І. В. Соціальний захист одиноких матерів: аналіз основних положень законодавства. *Актуальні проблеми сучасності : міжнародний юридичний вісник (теорія та практика).* 2017. № 1 (5). С. 191–201.

ТЕМА 9. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Правове регулювання статусу закладів дошкільної освіти.
2. Особливості правового регулювання робочого часу працівників закладів дошкільної освіти.
3. Особливості правового регулювання часу відпочинку працівників закладів дошкільної освіти.
4. Право на дошкільну освіту.
5. Учасники навчального процесу у сфері дошкільної освіти.
6. Правове регулювання статусу закладів загальної середньої освіти.
7. Особливості правового регулювання робочого часу працівників закладів загальної середньої освіти.
8. Особливості правового регулювання часу відпочинку працівників закладів загальної середньої освіти.
9. Право на загальну середню освіту.
10. Учасники навчального процесу у сфері загальної середньої освіти.
11. Правове регулювання статусу закладів вищої освіти.
12. Особливості правового регулювання робочого часу працівників закладів загальної вищої освіти.
13. Особливості правового регулювання часу відпочинку працівників закладів вищої освіти.
14. Право на вищої освіти.
15. Учасники навчального процесу у сфері вищої освіти.
16. Загальні засади ліцензування освітньої діяльності в Україні.
17. Ліцензійні вимоги до закладів дошкільної освіти.
18. Ліцензійні вимоги до закладів загальної середньої освіти.
19. Ліцензійні вимоги до закладів вищої освіти.
20. Припинення ліцензії закладу освіти.
21. Правовий статус педагогічного працівника.
22. Правовий статус науково-педагогічного працівника.

23. Правовий статус здобувачів вищої освіти.
24. Органи управління у сфері освіти.
25. Органи управління закладу вищої освіти.
26. Повноваження Міністерства освіти і науки України.
27. Повноваження місцевих органів державної влади у сфері освіти.
28. Система забезпечення якості освіти.
29. Поняття і зміст стандарту освіти.
30. Поняття і зміст освітньої програми.
31. Поняття і зміст Національної рамки кваліфікацій.
31. Участь громадськості у вирішенні проблем освіти.
32. Професійні стандарти у сфері освіти.
33. Документи про освіту.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

Для виконання індивідуального науково-дослідного завдання здобувачу необхідно ознайомитися як з науковою і навчальною літературою, так і законодавчими актами. Необхідно вивчити норми Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту». Здобувач повинен вміти порівняти норми законодавчих актів із працями науковців у галузі права.

Обираючи певну тему для наукової роботи, варто поетапно розкрити основну проблему, яка визначена у дослідженні. Зокрема, встановити особливості правового статусу певного закладу освіти: його форму власності, відомче підпорядкування, особливості створення, керівні органи та їх повноваження. Необхідно приділити увагу тим вимогам, які висуваються до закладу дошкільної, загальної середньої або вищої освіти, які встановлені у Ліцензійних умовах освітньої діяльності. Зокрема, дослідити вимоги до осіб, які можуть працювати у закладах освіти, характеристику матеріальної бази таких закладів, яка необхідна для здійснення діяльності у сфері освіти.

Здобувач може обрати одну із тем, яка присвячена правовому статусу

педагогічних працівників у закладах дошкільної або загальної середньої чи вищої освіти. Необхідно встановити особливості трудової діяльності педагогічних працівників відповідного закладу: робочий час, час відпочинку, особливі підстави для звільнення, вимоги під час прийому на роботу. Варто дослідити професійні права та обов'язки педагогічних працівників, заходи соціального захисту.

Студенети можуть обрати одну із тем, яка присвячена статусу здобувачів освіти. Зокрема, умовам прийому до закладів дошкільної, загальної середньої або фахової передвищої чи вищої освіти. Варто дослідити правове регулювання навчального процесу, канікул, призначення стипендій студентам, забезпеченням проживання у гуртожитках.

В окремих темах слід охарактеризувати повноваження органів управління закладами освіти. Зокрема, компетенцію Міністерства освіти і науки України, місцевих управлінь і відділів освіти на рівні областей і районів. Національного агентства забезпечення якості вищої освіти. Важливо дослідити права і обов'язки власників приватних навчальних закладів. Окрема тема присвячена правовим засадам участі громадськості у вирішенні проблем державного управління у сфері освіти.

Здобувач може обрати одну із тем, які характеризують особливості державних стандартів у сфері освіти. Зокрема, встановити поняття і зміст освітніх програм або стандарту освіти, Національної рамки кваліфікацій чи професійного стандарту окремої професії. Мона обрати тему, яка присвячена характеристиці документів про освіту, порядку та умовам видачі таких документів, визнання їх чинності в іноземній державі.

Частина із запропонованих вище тем привчена особливостям ліцензування у сфері освіти. Зокрема, встановленню загальних, кадрових, матеріально-технічних вимог до закладу освіти. Необхідно дослідити перелік документів, який подається претендентом для отримання ліцензії у сфері освітньої діяльності і заснування закладу освіти. Вивченню підлягає порядок розгляду документів для отримання ліцензії, підстави для переоформлення або

анулювання ліцензії. Слід з'ясувати підстави і порядок для проведення перевірки дотримання ліцензійних умов закладом освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Астахов А. В. Освітнє право : навч. посіб. для студентів гуманітарних ВНЗ. Харків : НУА, 2011. 144 с.
2. Байталюк О. М., Ворон М. В. Європейське освітнє право : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Плеяда», 2010. 59 с.
3. Байталюк О. М., Німко О. Б. Основи освітнього права та правове регулювання діяльності навчальних закладів в Україні : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Плеяди», 2010. 71 с.
4. Валєєв Р. Г. Освітнє право України : навч. посіб. Луганськ : Луганська правова фундація, 2011. 287 с.
5. Криворучко О. Ю., Шевченко М. С. Нормативно-правове регулювання інклюзивної освіти у закладах дошкільної та повної загальної середньої освіти в Україні. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 122 – 135.
6. Комзюк В. Т. Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері освіти в Україні. *Форум права*. 2017. № 5. С. 181 – 188.
7. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
8. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
9. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 року № 2628-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
10. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

11. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06 червня 2019 року № 2745-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>

12. Савчук Є .Ю. Господарсько-правове регулювання діяльності суб'єктів надання освітніх послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 86 – 90.

13. Стороженко О. М., Німко О. Б. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Плеяди», 2010. 63 с.

14. Таран Л. В. Особливості господарської діяльності приватних закладів дошкільної освіти. *Проблеми цивільного і господарського права*. 2018. № 3. С. 85–89.

15. Шаповал Р. В. Правове регулювання освіти в Україні. *Форум права*. 2011. № 1. С. 1110–1115.

16. Хомишин І. Ю. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 178–180.

17. Хомишин І. Ю. Адміністративно-правове регулювання освіти в Україні. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 191–195.

ТЕМА 10. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВА ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Тематика індивідуальних науково-дослідних робіт:

1. Джерела правового регулювання прав людини на території країн-членів Європейського Союзу.
2. Регіональна політика в сфері соціального забезпечення.
3. Захист прав людини в Європейському суді з прав людини.
4. Європейські стандарти щодо створення товариств.
5. Європейські стандарти щодо капіталу акціонерних товариств.
6. Право ЄС в сфері приватної конкуренції.
7. Процесуальні норми щодо конкуренції.

8. Право на заснування та свобода надання послуг за правом ЄС.
9. Зони вільної торгівлі та митні союзи на території Західної та центральної Європи.
10. Стандарти ЄС в митній сфері.
11. Співробітництво в сфері митної справи.
12. Європейська Асоціація Вільної Торгівлі (ЄАВТ).
13. Шенгенські домовленості.
14. Установчі договори як джерела інтеграційного податкового європейського права.
15. Регламенти як джерела інтеграційного податкового європейського права.
16. Директиви як джерела правого регулювання інформаційних відносин на території країн-членів ЄС.
17. Діяльність Ради Європи у сфері свободи слок джерела інтеграційного податкового європейського права.
18. Скасування митних обмежень на митній території ЄС для асоційованих членів організації.
19. Співпраця ЄС з країнами-нечленами в митній сфері.
20. Характеристика угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.
21. Повноваження Європейського парламенту.
22. Порядок формування Європейського парламенту.
23. Повноваження Європейської комісії.
24. Порядок формування Європейської комісії.
25. Повноваження Ради Європи.
26. Співвідношення європейського права та національного законодавства держав-учасниць Європейського Союзу.
27. Судові інституції Європейського Союзу.

Методичні вказівки до самостійного опрацювання теми:

Для обрання теми наукової роботи здобувачі вищої освіти повинні вивчити конспект лекцій, навчальний посібник та основи законодавства Європейського Союзу. Обираючи тему науково-дослідної роботи, варто висвітлювати всі аспекти певного інституту європейського права або особливості державного управління у певній галузі. Зокрема, ретельно відобразити особливості правового статусу кожного із суб'єктів владних повноважень Європейського Союзу. Варто дослідити порядок формування та повноваження Європейської комісії, Європейського парламенту, Ради Європи.

Якщо студент обирає тему про характеристику окремих галузей та інститутів права Європейського Союзу, то йому потрібно вивчити відповідні директиви та регламенти Європейського Союзу. Необхідно врахувати, що існують міжнародні договори, які визначають порядок створення Європейського Союзу, повноваження центральних органів влади. Водночас, Європарламент та Європейською комісією видані директиви та регламенти, які поширюються лише на окрему галузь економіки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Аракелян М. Р. Актуальні проблеми права Європейського Союзу: підручник. О. : Фенікс, 2019. 390 с.
2. Базов О. Питання юрисдикції Європейського суду з прав людини щодо розгляду міждержавних справ. *Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис*. 2015. № 6. С. 84 – 91.
3. Березовська І. Концепція прозорості в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Право України : Юридичний журнал. МінЮст України*. 2015. № 8. С. 53 – 64.
4. Березовська І. А. Лісабонський договір як правова основа для регулювання зовнішніх зносин Європейського Союзу. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 1. С. 307–311.
5. Білоцький С. Д. Новітні тенденції в гармонізації енергетичного законодавства Європейського Союзу та його вплив на треті країни щодо розвитку альтернативної енергетики. *Право України*. 2013. № 6. С. 120–135.
6. Головка-Гавришева О. Імплементация Угод про асоціацію між Україною та Європейським Союзом щодо правового регулювання співробітництва з соціальних питань. *Право України : Юридичний журнал. МінЮст України*. 2015. № 8 С. 102 – 111.

7. Грицаєнко Л. Становлення Європейського Союзу як суб'єкта міжнародного права. *Європейське право*. 2018. № 1. С. 84–89. 29.
8. Гріненко О. Європейська політика сусідства як підґрунтя для співробітництва Європейського Союзу з Україною. *Європейське право*. 2019. № 2/4. С. 208–214
9. Гріненко О. О. Органи зовнішніх зносин Європейського Союзу та їх функціонування. *Порівняльно-правові дослідження*. 2011. № 2. С. 115–126.
10. Давиденко О. І. Правовий статус Верховного представника ЄС із закордонних справ та безпекової політики. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. К., 2013. Вип. 60. С. 412–418.
11. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз: Пер. з англ. К.: К.І.С., 2019. 520 с.
12. Димінська О. Ю. Проблеми визначення компетенції ЄС для здійснення уніфікації європейського договірного права. *Університетські наукові записки: часопис Хмельницького університету управління та права*. 2015. №2. С. 250 -257.
13. Директиви Європейського Союзу: Довідник. Львів: Леонорм, 2018. 287 с.
14. Добржанська О. О. Багатосторонній вимір східного партнерства. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. К., 2011. Вип. 51. С. 711–716.
15. Європейське право: право Європейського союзу: підручник: у чотирьох книгах. / за заг. ред. В.І. Муравйова. Київ: «Ін Юре», 2016б 542 с.
16. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі. Х. : Оберіг, 2012. 76 с.
17. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навч. посібник викладача (методологія та дидактика) / Наук. ред. В. П'ятницький. К.: Заповіт, 2010. 103 с.

ВИСНОВОК

Навчальна дисципліна «Правові засади сучасної держави» включає низку тем, які спрямовані на ознайомлення здобувачів вищої освіти зі специфікою правового регулювання у різних галузях права. Окремі теми присвячені особливостям правового регулювання у сфері освіти та загальним засадам права Європейського Союзу. Запропонований перелік тем дозволяє сформувати у здобувача загальне уявлення про систему права, яка складається із різних галузей: конституційного, цивільного, трудового, господарського, кримінального, адміністративного, сімейного права.

Виконання здобувачем вищої освіти індивідуального науково-дослідного завдання повинно сформувати у нього здатність до самостійного мислення, вміння вирішувати складні наукові завдання, самостійно обирати перелік літератури і законодавства для вирішення окремих правових проблем. Здобувач повинен здобувати навички аналізу зібраного матеріалу, вміння узагальнювати отриманий матеріал та робити висновки. Кожна підготовлена науково-дослідна робота може бути перетворена на декілька тез доповідей для участі у студентських наукових конференціях.

Підготовлені методичні рекомендації містять достатньо широкий перелік тем індивідуальних робіт, які може обрати здобувач для здійснення самостійного наукового пошуку. Також викладені методичні вказівки для підготовки наукової роботи. У межах кожної з обраних тем варто відобразити окремі питання, які дозволяють поступово дослідити обрану проблематику роботи. Міститься перелік літератури та законодавчих актів для опрацювання окремих тем наукових досліджень.

Критерії оцінювання індивідуальних науково-дослідних завдань

Реферат, доповідь	
A5 (відмінно)	Запропонована студентом робота викладена в обсязі, що вимагається, оформлена грамотно, спирається на базовий теоретичний і практичний юридичний матеріал, містить ґрунтовне вивчення проблеми, використано достатню кількість навчальних видань, наукових статей та законодавчих актів.
B 4 (добре)	Запропонована студентом робота викладена в обсязі, що вимагається, оформлена грамотно, спирається переважно на базовий теоретичний і практичний юридичний матеріал, використані окремі законодавчі або підзаконні акти, деякі наукові праці.
C 4 (добре)	Запропонована студентом робота викладена в необхідному обсязі, оформлена грамотно, включає базовий теоретичний та практичний матеріал, але містить певні недоліки у висвітленні питання, яке досліджувалось. Під час підготовки роботи використані окремі законодавчі або підзаконні акти, деякі наукові праці.
D 3 (задовільно)	Робота містить базовий теоретичний та практичний юридичний матеріал, але визначення правових понять є неточним, присутні недоліки у висвітленні теми. Студенти використовуює лише декілька джерел для дослідження проблеми, а достатню кількість законодавчих і підзаконних актів не вивчено.
E 3 (задовільно)	Робота містить базовий теоретичний та практичний матеріал, але тема розкрита неповністю. Виклад матеріалу неточний, присутні недоліки у висвітленні теми. Обсяг запропонованої роботи не відповідає вимогам. Використано лише одно або два джерела, ґрунтовної підготовки роботи не здійснено
X 2 (незадовільно)	Робота базується на фрагментарних знаннях з курсу. Тема дослідження не розкрита.
F 1 (незадовільно)	Робота не виконана.

Список використаної літератури:

1. Акт проголошення незалежності України: прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Апаров А. М., Онищенко О. М. Господарське право України. Т.1. Загальна частина : навчальний посібник. Київ : КДАВТ імені Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, 2016. 452 с
3. Афанасьєва М. В., Бальцій Ю. Ю. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб. Одеса : Юрид. літ., 2017. 256 с.
4. Бандурка О. М. Теорія держави і права : підручник. Харків : Вид-во ХНУВС, 2018. 416 с.
5. Барабаш Ю. Г., Слінько Т. М. Конституційне право України : навчальний посібник. Харків : Право, 2016. 345 с.
6. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Тютюгін В. І. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник. Харків : Право, 2015. 680 с.
7. Бахуринська О. М. Протидія організованій злочинності: основні кримінологічні та правові проблеми: навчально-методичний посібник-практикум (кримінальне право та кримінологія). Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. 199 с.
8. Білозьоров Є. В. Правозахисна функція держави: сутність та механізм здійснення в Україні : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2015. 168 с.
9. Бобровник С. В. Загальна теорія права. Нормативний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
10. Борисов В. І., Тацій В. Я., Тютюгіна В. І. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник. Харків : Право, 2015. 528 с.
11. Васильєв С. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Адміністративне право України : навчальний посібник. Харків : Вид-во «Точка», 2016. 212 с.
12. Васильєв С. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Трудове право України : навчальний посібник. Харків : Вид-во «Точка», 2016. 189 с.

13. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права : підручник. Дніпропетровськ : Вид-во ДДУВС, 2015. 458 с.
14. Вінник О. М. Господарське право : курс лекцій (загальна частина). Київ : Вид-во «Ліра», 2017. 240 с.
15. Віхров О. П. Теорія держави і права : курс лекцій : навчальний посібник. Чернігів : Десна Поліграф, 2015. 303 с.
16. Галунько В. О. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. Київ : Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
17. Гонтар З. Г., Купчак М. В., Харчук А. Т. Адміністративне право України : навчальний посібник. Львів : Сполум, 2019. 173 с.
18. Гриняк О. Б. Право спільної власності подружжя на житло за законодавством України : монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2017. 220 с.
19. Гусаров С. Д. Теорія держави та права : навчальний посібник. Київ : Освіта України, 2017. 320 с.
20. Давидова І. В. Правочини та їх недійсність в інформаційному суспільстві: теорія і практика : монографія. Одеса : Юридична література, 2018. 368 с.
21. Дудченко В. В., Кізлова О. С. Аналогія права за цивільним законодавством України : монографія. Одеса : Юрид. літ., 2018. 184 с.
22. Декларація про державний суверенітет України : прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
23. Декларація прав національностей України: Прийнята Верховною Радою України 1 листопада 1991 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12#Text>
24. Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини Європи : прийнята Радою Європи 16 січня 1992 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_150#Text

25. Іванов Ю. Ф., Іванова М. В. Трудове право України : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2020. 442 с.
26. Іншин М. І. Робочий час: загальнотеоретичний аналіз. *Наука і правоохорона*. 2014. № 1. Ч. 2. С. 63–67.
27. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
28. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 липня 2005 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
29. Кодекс законів про працю України : Закон УРСР від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
30. Козак О.В. Визначення матеріальної шкоди злочинного посягання за ознаками суб'єктивної сторони. *Форум права*. 2015. № 1. С. 147–151.
31. Комзюк В. Т. Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері освіти в Україні. *Форум права*. 2017. № 5. С. 181–188.
32. Корнєєв Ю. В. Трудове право України : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 112 с.
33. Кочин В. В. Види господарської діяльності юридичних осіб : проблеми теорії та практики. *Юридичний вісник*. 2016. № 1 (38). С. 139–144
34. Киричко В. М. Унікальний посібник з кримінального права України. Харків : Вид-во «Право», 2015 р. 1080 с.
35. Кройтор В. А., Кухарєв О. Є. Цивільне право України : навчальний посібник у 2-х частинах. Запоріжжя, 2016. 284 с.
36. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права : підручник, практикум, тести. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 584 с.
37. Криворучко О. Ю., Шевченко М. С. Нормативно-правове регулювання інклюзивної освіти у закладах дошкільної та повної загальної середньої освіти в Україні. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 122–135.

38. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
39. Козюбра І. М., Погребняк С. П., Цельєв О. В. Загальна теорія права : підручник. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.
40. Конституція України : Основний закон України від 28 червня 1996 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-80#Text>
41. Кучер В. О. Трудове право України: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 564 с.
42. Лакей І. А. Аліментне зобов'язання на утримання дитини як вид сімейного правовідношення. *Порівняльно-аналітичне право.* 2016. № 4. С. 88–91.
43. Литвинов О. М. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. Харків : ХНУВС. 2020. 428 с.
44. Мілаш В. С. Господарське право : навчальний посібник для підготовки до іспитів. Харків : Право, 2020. 402 с.
45. Нестерцова-Собкарь О. В., Аксютіна О. В., Косяченко К. Е. Цивільне право України. Практикум. Загальна частина : підручник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 232 с.
46. Нестерович В. Ф. Виборче право України : підручник. Київ : Ліра-К, 2017. 503 с.
47. Нестерович В. Ф. Практикум з Конституційного права України. Київ : Ліра-К, 2018. 639 с.
48. Орел М. В., Калашник О. М. Цивільне права та процес : навчальний посібник. Харків : Вид-во «Право», 2021. 423 с.
49. Остапенко О. І., Ковалів М. В. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 504 с.
50. Парасюк В. М., Грабар Н. М. Цивільне право України в схемах:

навчальний посібник. Львів: «Ліга Прес», 2014. 700 с.

51. Печук І. С. Кримінально-правова характеристика суб'єкта злочину в складі порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, в Україні. *Право і суспільство*. 2015. № 1. С. 224–230.

52. Писаренко Н. Б. Адміністративне судочинство : навчальний посібник. Харків : Право, 2016. 312 с.

53. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

54. Попадинець Г. О. Господарський договір в системі господарського права : поняття, правова природа та ознаки. *Право України*. 2015. № 2. С. 136–141.

55. Простибоженко О. С. Правовий режим майна подружжя за законодавством європейських держав: порівняльно-правовий аналіз і напрямки гармонізації. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*. 2016. Т. 21, вип. 1 (28). С. 111–129. (Серія : Правознавство).

56. Простибоженко О. С. Способи поділу спільного майна подружжя: погляд на правозастосовну практику. *Часопис кримінального і цивільного судочинства*. 2017. № 1. С. 147–155.

57. Про підприємництво : Закон України від 07 лютого 1991 року № 698-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>

58. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>

59. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

60. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

61. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

62. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

63. Про статус народного депутата України : Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-XII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>

64. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

65. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червня 2001 року № 2493-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

66. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

67. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>

68. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності : постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 року № 3. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03#Text>

69. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

70. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>

71. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

72. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

73. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 року № 2628-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

74. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

75. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06 червня 2019 року № 2745-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>

76. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

77. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1995 року № 280/97-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

78. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

79. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09 квітня 1999 року № 586-XIV. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

80. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04 квітня 1995 року № 116/95-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр#Text>

81. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1543-12#Text>

82. Про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини : Конвенція Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 16 листопада 1972 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text

83. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08 червня 2000 року № 1805-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>

84. Про охорону архітектурної спадщини Європи : Конвенція Ради Європи від 03 жовтня 1985 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_226#Text

85. Присяжнюк О. М. Охорона культурної спадщини : навчальний посібник. Одеса : Університет Ушинського, 2019. 226 с.

86. Резворович К. Р., Юнін О. С., Юніна М. П. Господарське право. Загальна частина : навч. посіб. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 262 с.

87. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації) : монографія. Харків : Право, 2016. 148 с.

88. Савченко А. В., Шуляк Ю. Л. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини : у схемах і таблицях: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури. 2015. 312 с.

89. Савчук Є. Ю. Господарсько-правове регулювання діяльності суб'єктів надання освітніх послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 86 – 90.
90. Самілик Л. О. Охорона і захист дитини в умовах сучасного сімейного права. *Карпатський правничий часопис*. 2016. № 12. С. 52–59.
91. Самілик Л. О. Проблеми забезпечення належного виконання зобов'язань зі сплати аліментів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 6. С. 85–88
92. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 року № 2947-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
93. Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. Господарське право України. Загальна частина. Львів : ЛьвівДУВС, 2017. 484 с.
94. Сухенко С. В. Особливості розвитку системи державного управління охороною культурної спадщини в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2018. № 3 (68). С. 6 – 10.
95. Таран Л. В. Особливості господарської діяльності приватних закладів дошкільної освіти. *Проблеми цивільного і господарського права*. 2018. № 3. С. 85 – 89.
96. Тетарчук І. В., Дяків Т. О. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 214 с.
97. Тихонюк О. В. Трудове право: навчально-методичний комплекс : навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра усіх напрямів підготовки. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 100 с.
98. Федоренко В. Л. Конституційне право України : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 615 с.
99. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як концепт. Том І. Витоки. Одеса: Фенікс, 2018. 556 с.

100. Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Некіт К. Г. Права приватної особи в умовах пандемії COVID-19: проблеми здійснення і захисту : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 404 с.
101. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності : навчальний посібник. Львів: ЛьвівДУВС. 2016. 424 с
102. Хомишин І. Ю. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 178–180.
103. Хомишин І. Ю. Адміністративно-правове регулювання освіти в Україні. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 191–195.
104. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
105. Чанишева А. Р. Зміст зобов'язальних відносин: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 476 с.
106. Чеховська І. В., Самілик Л. О. Сімейне право : практикум. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 132 с.
107. Чеховська І. В. Соціальний захист одиноких матерів: аналіз основних положень законодавства. *Актуальні проблеми сучасності : міжнародний юридичний вісник (теорія та практика)*. 2017. № 1 (5). С. 191–201.
108. Шалгунова С. А., Скок О. С., Шевченко Т. В. Кримінальне право. Загальна частина: нач. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2019. 296 с.
109. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 461 с.
110. Швидка В. Г. Захист цивільних прав фізичних та юридичних осіб при розірванні договору найму (оренди) житла : монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 196 с.
111. Щербина В. С. Актуальні проблеми господарського права : навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 528 с.

Навчальне видання

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Методичні рекомендації до самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ВАСИЛЬЄВ Станіслав Валерійович;
ФІНІН Георгій Іванович
ХРЯПІН Едуард Олександрович

Комп'ютерний набір *С. В. Васильєв*